

Inserati se sprejemajo in velja tritopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijanske ulice št. 44.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in sobota.

Praktične misli po romanju katoliških Slovencev v Rim.

II.

Z Nemci vred delajo za končanje posebno slovanskega razkola tudi Francozi in Italijani*, mar bi smeli toraj mi Slovenci spat? Bog nas varuj take vnemarnosti! Delati moramo ter tako pomagati svojim bratom do naj večje sreče, do prave vere. Delo zoper razkol se pa nahaja na dvojnem polju, dogmatičkem in zgodovinskem. O dogmatiki se občno misli, da je že dognana in dodelana ter gotova in pripravljena na vsak boj. Kdor pa čita upor pravoslavni zoper katoliške dogme, kmalo prevede, da latinski dogmatiki ne poznajo zadosti vseh ugovorov, s katerimi spodbijajo nasprotniki moč njihovih dokazov, posebno še to vidi, da oni razlagajo navedene izreke sv. pisma, pa tudi cerkvenih otcov pogosto nekako vse drugače, kakor pa latinci; in prav različno to tolmačenje je pravoslavni nekako poglavito orožje zoper katolike. Treba tedaj najpred vse to pozvediti in spoznati iz raznih pogovorov učenih mož obojne strani o poskušnji za zedinjenje obeh cerkev, n. pr. leta 1168 v Carigradu za cesarja Emanuela Komnena, kjer so bili pričujoči tudi nekateri kardinali, od papeža Aleksandra III. poslani; ali l. 1234. za cara Ivana Vataza in grškega patriarha Germana, kjer so nekateri frančškani katoliško stvar pred dobro zagovarjali. V ta namen je

*) Ravno kar je izdal kardinal Bartolini svoje delo o ss. Cirilu in Metodu, o katerem bo o. Rattinger v Stimmen aus Maria Laach svoje mnenje izrekel.

treba pregledati cerkvene zbornice, sklicane za zedinjenje obeh cerkev, ter pazno pretehtovati ugovore razkolnikov zoper katolike, posebno pa še kake njihove spise zoper take cerkvene zbornice, v katerih se je vsaj nekaj razkolnikov resnično z Rimom zedinilo. Ker so pa pravoslavni od svojih vsaj 60 ugovorov zoper katol. cerkev jih dosti (do 3 skor vse druge) opustili, se današnji naj laglje zvedo iz dogmatičnih knjig ruskih ali novogorskih. Po ovrženih ugovorih in dokazanem resničnem pomenu izrekov sv. pisma in cerkvenih otcov bodo naše dogme od vseh strani dobro okvarjene in zabranjene, o teh tvarinah posebno olajšuje kardinal Hergenrother v svojem slavnem delu: Photius*, tom. III, v katerem obravnava nauk Fotijev, pa daljno njegovo razširjanje, ter navaja vire nasprotnikov.

Dogmatiko ima podperati zgodovina cerkvena. Zlasti nauk o papežu glavaru vsoljne cerkve bi dokazani zgodovinski dogodki posebno utrdili; toraj treba pregledati najpred stare cerkvene zgodovinarje, zlasti vztočne in grške, ker zapadnim latinskim nič kaj ne zaupajo. Nabrati in napisati bi se imelo vse, kar priča oblast papežev tudi do vztočnih cerkva n. p. da je on skliceval vesoljne cerkvene zbornice (pravoslavni pripisujejo to carigradskim cesarjem) ter jih potrdoval ali zametoval; da je imel oblast nad vztočnimi patriarhi, ktere so leti in njihove ovce priznavali, ter se o potrebah cerkvenih v Rim obračali kot do naj-

*) Regensburg Manz 1867. Ljubljanska biblioteka semeniška ga ima; ondi se zvé, kdo ga še ima.

višjega sodnika v cerkvi, čigar naredbe so spoštovali in spolnovali itd.

Na drobno in točno treba preiskati začetek krščanstva pri vsakem današnjih razkolnih narodov; so li prejeli nauk še čisto katoliški, ali morda že razkolniški; doklej so ostali z Rimom zedinjeni, kedaj so se od njega ločili; so se li kterikrat zopet zedinili, pa morda zopet odpadli itd.

Zgodovina sploh priča, da so današnji pravoslavni narodi vsi sprejeli nauk katoliški, da so potem čez kaj časa ga zapustili ter se od Rima ločili; ali trdovratnim nasprotnikom je treba to resnico bolj na drobno in očevidno ter vtipno dokazati, da resnico morajo spoznati in priznati.

O Bolgarih je v tem oziru nekak površen začetek storjen („Archiv für kath. Kirchenrecht 1878 tom. XL. p. 274—293; tom. XL. II p. 81—120, tom LIV. p. 193—256). O sv. Klementu, kateri je (vita s. Clementis ed. Miklošič Vindobonae 1847) opisan kot razkolnik, kjer pa sta tudi ss. Ciril in Metod*) njemu čisto enako opisana, čeravno sta bila izvrstna katolika, je treba še določnejih dokazov poiskati ter pravoslavne prepričati, da je bil resnično tudi z Rimom zvezan in katolik kakor učenik njegov sv. Metod. Sicer se pa kaže, da Boris-Mihael nikdar ni bil Fotijev, da so bili njegovi nasledniki do l. 1018 kronani na papeževu povelje; da so bili potem Bolgari v grški razkol nevedoma zapeljani od grških škofov, imenito po tovaršu Cerularjevem, Leonu Ohridskem,

*) Česki (jezuitje?) združujejo obširno in natančno življenje in delovanje ss. Cirila in Metodija. (Po dopisu O. Tom: Brzeska).

Poljaki in Slovanstvo.

„Poljaki! Vaše preródenje je nerazločljivo združeno z osodo Rusije.“

(Car Aleksander I. l. 1818.)

(Konec.)

Vendar bojzani ruskih domoljubov se niso spoznali. V samej Poljskeji so se ponovili nekdanji burni zbori, pričela se je opozicija proti vladi. Bistri Stašic je razumil strašno propast, y katero je opozicija gnala Poljake. „Za Boga, gospoda“, kliče Stašic v eni taki burni seji zbornice, „spomnite se in ne ponavljajte svoj in razporov s tronom teh nekdanjih poljskih zborov, ki so pogubili Poljsko! Za Boga, spomnite se, kaj ste še pred nedavnim bili! Dobili so nas in nismo le samo obstali, marveč nas je plemeniti cesar povzdignil, obdaril s svobodami, kakoršnih smo si le zaželeli mogli. Komaj povraivši se v življenje namesto zahvaležnosti se šopirimo, puntamo — proti komu? Proti moči, katera kakor nas je stvarila, tak nas zamore tudi z enim dihom odpihniti!“ Proti tem besedam razlegal se je krik po zbornici. „Ti si videl“, reče Stašic

Kozmianu, „kako so se vzdignili na me; ne bote slišali resnice, še se javlja v njih anarhični duh očetov. Sprevidiš, oni še enkrat pogube Poljsko!“

To se je tudi zgodilo. Oni in njih otroci in vnuki niso pogubili samo Poljske, marveč tudi mnogo drugih mislij, katere zarodki so cimili za čas Aleksandra I. Spolnile so se resnobne slutnje pevca slovanske ideje v Poljskeji. Pravi krvava zavist k Belcebubu. „Ti ki si prekobil močne narode, bodeš li trpel te ponosne slavorode? Vničil si prednike, vničil si pobratime davne, one Lutice, Bodsire in Srbe slavne, podal si je v okove Nemcem in Dancem — o sramota, da ne veš kako priti do živega tem Poljanom!“ Satan daje moč svoji hčeri, zavezajoč se, da čez pol drugega veka ne bo več Poljske . . . Nastalo je nesrečno l. 1830 in 1863, kateri ste zadali Slovanstvu, zlasti zapadnemu globoke rane, prinesli nenadomestljive zgube. Bo li imel prav veliki pesnik „Assarmota“, tolažeč se, da to so le minljivi oblaki, in da

Prysna chmury przechodza, a slosice rozswierci: Rod Assarmota nieprzeplenisny, Na koncach ziemi z soba zlagony

Sercem jezykiem wychowem dziatek Ludow i swiata przetrwa ostatek!

Pol veka je preminilo še le od smrti Ivana Voroniča. Kronovavši še cesarja Miklavža za poljskega kralja, umrl je nekoliko mescev (4. grudnia 1829), ne včakavši še one katastrofe. Kakšne so te spremembe za čas onega polstoletja! Umolknil so glasovi Lindejev, Potockih, Surovieckih, Čarnockih, Rakovieckih in na njivi poljske slavistike, bi se zastonj ogledovali sedaj po oglasih onih krasnih dób, po epigonih onih vnetih Slovanov; a iz sedanje praznote veje drug duh v zemljah poljskih kuka skoro edini starodavni z mahom porastli dob poljskih slavjanofilov, častita postava blezo 90 letnega starčka, vnetega Slovana Vaclava Maciejevskega. Inače je „c'cho wszedzie, glucho uszedzie“. Zastonj bi se sedaj ozirali po mogočnih oglasih takih velikanov, kakor sta bila on in Stašic. Poslednji stražar vseslovanske ideje v Poljskeji, dedič velikih mislij Stašicovih skončal je pred nedavnim svoje življenje v tujini; srce mu je počilo od žeravice. Dne 30. grudnia 1877 je umrl v Draždaneh markez Aleksander Vielopolski, katerega so lastni rojaki obrekovali z izdajico,

da so pa rešeni grškega jarma se zopet z Rimom skleniti za cara Kalo-Ivana in papeža Inocencija III. l. 1204, pa se iz čisto političnih vzrokov zopet povrnili v razkol, zapečani po caru Ivanu Asenu II, kateri je hotel s pomočjo Grkov, Latince Francoze zapoditi iz Carigrada, in tako so potem ostali do današnjih dni v svojem razkolu, večidel pridrževani od zvitih Grkov, kateri so jim popred vse dobro obetali, pa jih vselej prevarili ter jim nič obljubljenega ne storili ne dovolili. Ko so se pred 10 leti grškemu patriarhu odtegnili, jih je ta izobčil kot razkolnike, da so toraj dvakrat razkolniki, od rimške pa grške cerkve.

Za Ruse, trdno upam, bodo Poljaki vse potrebno storili. V ta namen hoče jezuit Pierling stare listine pregledati in iz njih dokazati, doklej so ruski knezi in veliki knezi z Rimom bili zedinjeni. Zato je želel pregledati cesarsko biblioteko v Petersburgu ter vložil prošnjo za to dovoljenje, ali vlada ga ni uslišala. Zdaj preiskuje arhiv vatikanski, kateri mu stoji vselej odprt, in bo svoj čas najdeno blago obelodanil. Ostaja še delo o Srbih in Rumunih, pa Bog bo že obudil potrebne delalce!

(Konec prib.)

Bramba proti tujemu kapitalu.

Današnji čas v civiliziranih deželah ne pozna več telesne sužnosti; vsaj tako se govori; vendar sužnost še vedno obstoji v Evropi; revni ljudje namreč so sužni kapitala. Na Irskem vidimo cel narod v sužnosti zemljišnih posestnikov; pa tudi v drugih deželah si veliki kapital bolj in bolj prizadeva, da bi male, dozda samostojne posestnike in obrtnike pod svoj jarem potlačil. Ni treba, da bi bil človek socialista, da sprevidi resničnost tega položaja. Na velikem shodu nemških katolikov v Lincu je poslanec Köhler iz Predarelskega dobro narisal pogubno moč kapitala zoper razvitek samostojnega obrtništva.

Tudi slovenski narod silno trpi pod temi odnosa. Mali kmetovelec ne more zmagovati silnih davkov in drugih, vedno večjih potreb, od nikoga nema pomoči v zadregah, prodajo mu posestvo, in postane hlapec na svoji zemlji, na isti zemlji, ki je bila nekdanj njegova lastnina. Tako so na Štajerskem slovenskim kme-

tom že skoraj vse boljše vinograde vzeli, ki so postali lastnina doktorjev, podvzetnikov, kupčevalcev v Mariboru, Celji in Gradcu; nekdanji slovenski kmet pa je le vincar na svoji lastni zemlji, to je hlapec nemškega gospoda. Enaka nevarnost preti kmetovalcem tudi po drugih slovenskih pokrajinah.

Naši mali obrtniki so v enako žalostnem stanu, kakor mali obrtniki drugih dežel. Od kar se obrtniški izdelki izdelujejo po tovarnah z mašinami in z velikim kapitalom, ne more mali obrtnik več shajati, ker ne more svojih izdelkov po tisti ceni dati, kakor tovarnar, kateri izdeluje s stroji na debelo, deloma pa je zaostal radi pomanjkanja denarja tudi glede dobrote svojih izdelkov. Veliki kapital pa najprej uniči vse male konkurente, in kedar se teh ni več bati, v sužnost vklene še delavce, jim daje majhno plačo, ter jih stori po vsem od njegove milosti odvisne, ker so primorani pri njem kruha iskati.

Priporočajo se razni pripomočki za rešitev kmeta in malega obrtnika. Nam se dozdeva da se morata ta dva zapuščena in zaostala stanova z istim orožjem braniti, s kakoršnim ju napadajo in spodjedajo. Jasno je, da šivilja s šivalnim strojem hitreje in toraj tudi ceneje dela, kakor šivilja brez stroja. Kdor hoče toraj revni šivilji pomagati, mora jej kupiti stroj. Ravno tako je v veliki meri. Če mali obrtniki ne morejo shajati radi pomanjkanja strojev in kapitala, pomagali si bodo le tako, da si oboje oskrbijo; to je pa le mogoče z združeno močjo. Ako se združijo vsi obrtniki ene stroke v enem in istem ali iz več bližnjih krajev vkup v eno veliko zadrugo, ako svoje denarje vkup zložijo in si potem oskrbijo vse priprave, ki jih imajo tovarne, potem bodo zamogli s tovarnami uspešno konkurirati. Iz početka pojde pač težko, ker delavci po tovarnah dober kup delajo, toraj so tudi izdelki po ceni; in ker imajo tovarne že svoje stare kupčijske zveze. Svobodne obrtniške zadruge pa bodo suženjske tovarne (ker so delavci tam sužnji) lahko s tem uničile, da bodo zvale iz tovarn vse boljše delavce k sebi, ki bodo radi popustili hlapčevstvo in slabo plačo; tako bodo postali izdelki takih suženjskih tovarn vedno slabše, izdelki svobodnih zadrug pa vedno boljše. Brez dvoma

bo tudi javno ljudsko mnenje podpiralo svobodne zadruge, ako se bodo pošteno vedle, ako ne bodo postale ognjišča protikrščanskega rovanja, kakoršne bi jih nekateri fanatični, po prostozidarjih podpihovani socialdemokrati radi videli. Pri takih rokodelstvih pa, kjer velikih strojev in velikega začetnega kapitala ni treba, morale bi se napraviti skupne blagajnice ali posojilnice, ki bi obrtnikom v potrebi na pomoč prihajale. Sploh bi bilo dobro, ko bi se v nekaki meri na novo oživele nekdanje strokovne zadruge ali cunfci, katere bi imele nalogo, skrbeti za dobri naraščaj pri dotičnem rokodelstvu, odbijati sleparsko konkurenco s tem, da bi se jim dala pravica imenovanja pomočnikov in mojstrov; tudi bi določevale število učencev, ki se smejo sprejemati, da po preobilnem naraščaju ne nastane prehuda konkurenca med izučeniimi. To bi bile le nekatere poteze glede obrtništva.

Zdaj še nekaj o kmetovalcih. Pisalo se je o tem že mnogo, toraj ne moremo dosti novega povedati. Temeljito bi se pogin kmetištva zabranil na ta način: a) zložile bi se kmetije tako, da bi bile vse vsaj toliko velike da zamore vsaka samostojna shajati in preživiti družno 5 ljudi. b) Trebalo bi postaviti, da se tako zemljišče ne sme niti razdeliti, niti prodati, ampak prehaja vedno od očeta na starejšega sina, ako bi bil pa ta nevreden, na družega sina; v pomanjkanju zaroda naj bi določevale posebne postave, na koga preide posestvo. c) Dote hčerá in mlajših sinov naj bi se skrčile na najmanjšo mero, da je posestniku potem mogoče shajati, vendar se ima mlajšim otrokom prihraniti pravica, da smejo v časih bolezni ali nesreče še vedno v očetovem domu pri bratu nasledniku zavetja iskati in zahtevati. Poleg tega pa je neobhodno potrebno, da si vsaka soseska ali pa celi okraj napravi svojo lastno hranilnico in posojilnico, v katero bi bil vsak posestnik zavezan vkladati svoje prihranjene in pridobljene dohodke, pa bi imel tudi pravico, od nje zahtevati pomoči v vsakem slučaju, ki bi ga soseska za nujnega spoznala. Posamezni posestnik bi se potem zamogel zadolžiti le pri svoji okrajni posojilnici; v slučaju splošnje nesreče pa bi se okrajna posojilnica zadolžila na ime in račun celega okraja. To bi se znalo zgoditi o časih slabe

vničevaje vse njegove plemenite napore k pravemu dvigovanju poljskega naroda pod obrambo ruskega orla. Dokončal je svoj vek oni poljski panslavist, sprožitelj spomeniškega lista Metternihu, ravno v trenutku, ko se je Balkan tresel od gromovitih ura! slovanskih vojsk, ko se je pod ranami hrabrih slovanskih bojniki podiralo proketo azijatsko barbarstvo, ko so prapori bolgarski, srbski in črnogorski se vklanjali pred zmagovalnim ruskim orlom, naznanjevaje juternico slovanske svobode na jugu. In narod Velepolskega plače za njim ni razumel, ali — kar je še slabše — ni hotel zapopasti novega gibanja v Slovanstvu, ter poslušal raje vabivne glasove različnih lažljivih prerokov, kateri ga v stolici Rudeče Rusije in drugje naravnost pozivajo, da bi prevzel na se vlogo Luticev z obzirom k Boleslavu Hrabremu. Co to bedzie, co to bedzie?"

Tako piše pisatelj, z razmerami Poljakov k Rusom dobro soznanjen, po katerem smo te razmere dveh glavnih slovanskih narodov drug drugemu nasproti poneli. Res mora vsak pravi Slovan obžalovati, da so leta poljskega slavjanofilstva tak brzo pretekli in to tem več, ker je bil že ta kratek čas za skupno slo-

vansko stvar toliko plodonosen. Se li bo pa dōba poljskega slovanskega gibanja še kedaj povrnila? — Ako vse prikazni, ki jih novejši čas donša, s paznim očesom pregledujemo, skoraj bi smeli soditi, da je še nade k temu. Res so še magnati v Poljskej, kateri o Slovanstvu, še manje pa o Rusiji, nič slišati nočejo, še so ljudje, kateri ne da bi Slovanstvu njega novih vspehov privoščili, marveč mu še le kljubujejo, pa še se nahajajo tudi v Poljskej trezno misleči domoljubi, kateri govoré zopet za zvezo s Slovanstvom in Rusijo, in to so gotovo zvezde dobre nade, katere je treba tudi nam nekoliko poznati.

Omeniti se mora tu vnovič, da najmanje marajo za Slovanstvo z Rusijo na čelu Poljaki v Galiciji, katerim se godí v primeri z drugimi Slovani dosti dobro. — Ravno zavoljo tega pa tudi mnogi Poljaki toliko nasprotujejo Rusiji, zlasti ker jih židovsko liberalno časopistvo k temu marljivo ščuje, boječe se, da bi se ne spolnile grožnje že više omenjenega Poljaka-Slovana Stašica, ki je djal, da če jih Evropa noče imeti za družnike, maščujejo se za to nevaležnost kot Slovani.

Drugačnejše lice nasproti Rusiji in Slo-

vanstvu kažejo že Poljaki v Rusiji, kateri se že začno zanimati tudi za druge Slované, zlasti Čehe in poljski listi prinašajo sporočila tudi o českej literaturi. Znamenit gojitelj slovanske vzajemnosti je tú gotovo Bronislav Grabowski, kateri je obelodanil v poljskih mesečnikih več Slovanstva se tikajočih del, posebno prevodov, kakor slovaške novele „Revstracija“, srbskih narodnih pesni in tudi poezij Franceta Prešerna.

Dogodki pa, ki so zarad umora ruskega cara pretresali celo Evropo, dali so tem Poljakom i povod svojo misel nasproti Rusiji izraziti, in res se je našlo več odličnih patrijotov, ki niso samo svoje obžalovanje nad tem zločinstvom izrekli, marveč so še celó poslali deputacije k cesarjeviču nastolniku, naj bi pustil nevarni Petrograd, ter se preselil k njim v Varšavo. Tudi govoré že vsi izobraženi krogi poljski v Rusiji ruski jezik, in vsa nada je, da se mržnja med tema narodoma sčasoma spremeni v prijateljstvo.

Najbolj navdušeni za Slovanstvo pa se kažejo Poljaki v Nemčiji, v Vratislavu in Poznanskem, kjer jih kruto nemško nasilje neusmiljeno tlači. Mogočni kancelar Bismark se je namreč zagrozil, da z l. 1896 se spolni nje-

letine, hude vojske, kuge, velike toče itd. Celi okraj imel bo že toliko kredita, da si bo znal potrebnega denarja dobiti, pa tudi toliko moči, da ga bo mogel povrniti. O dražbah in prodaji zemljišč pa bi ne bilo več govora, ampak v slučaju slabega gospodarstva pridržala naj bi si vlada pravico, okrajni zastop, oziroma vodstvo okrajne posojilnice razpustiti in nove volitve osnovati ali pa za nekoliko časa okrajno gospodarstvo oskrbovati po vladnem komisarju.

To bi bil načrt, morda premisleka vreden v dosego tega namena, da se kmetiški stan obvaruje sicer gotovega propada.

Politični pregled.

V Ljubljani 2. avgusta.

Avstrijske dežele

Na **Českem** so še le zdaj sprevideli, da ni dobro pošiljati česke otroke v nemške šole. Českimi ljudskimi šolami je namreč v Pragi premalo, nemških pa preveč, ker je prejšnji naučni minister prisilil mestni zbor praški, da je moral ustanoviti prav mnogo nemških šol, iz tega namena, da so morali tudi česki starši svoje otroke vanje pošiljati, ker je českimi šol primanjkovalo. To se je zgodilo v Pragi in drugodi na večjo slavo Nemštva! Česki starši so bili pa tudi tako neumni kakor smo mi Slovenci, da so mislili, če otrok le nemški zna, pa je srečen. Tako so sami silili svoje otroke v nemške šole. To je imelo pa slab uspeh. Česki otroci so nemške pri napredku zadrževali, kajti učitelj je moral v poduku le počasi napredovati zaradi obilnega števila otrok, ki nemški niso znali. Učitelji so imeli veliko trpljenja, česki otroci pa se vendar niso dosti naučili, ker poduka razumeli niso; še blažene nemščine se niso dosti privadili. Učitelji so zdaj vendar spoznali, da bi česki otroci veliko bolje napredovali, ko bi se podučevali v maternem jeziku; za nemške otroke pa je tudi bolje, če so sami, da jih česki otroci pri poduku ne zadržujejo. Tako je okrajni šolski svet sklenil, naj se z naprej česki otroci več ne sprejemajo v nemške šole. Vprašanje pa je, ali bo deželni šolski svet ta sklep potrdil, ker ta je nemškutarski in njemu je več za pomenčevanje, ko za redni in vspešni poduk mladine. Radovedni smo, kdaj se bo v Ljub-

ljani nehalo trpinčenje slovenskih otrok z nemškim jezikom. Kajti na vseh mestnih šolah v Ljubljani je učni jezik nemški, tako pri fantih, kakor pri dekletih. Ljubljanci mirno gledajo, kako se njih otroci z nemščino trpinčijo, ter so še veseli, če se otrok en par nemških besedi nauči; tega pa ne pomislijo, da otrok teh par nemških besedi pozneje pozabi, in če jih prav ne, da mu dosti ne koristijo, posebno dekletom ne, ki ne hodijo po svetu, ampak doma ostanejo in se tukaj pomožé, kjer nemščine nikjer ne potrebujejo, razun za baharjijo. V tem času, ko so se otroci ukvarjali z nemščino, bi se bili lahko mnogo koristnega naučili, pa za to ni ostalo časa, ker je bila in je v šoli glavna stvar le nemški pa zopet nemški.

V kopelji je vmrl grof **Mannsfeld** ustavnih voditeljev eden, o katerem so ustavoverci mislili, da postane ministerski predsednik, kedar bodo nemško-liberalci zopet do krmila prišli. Zato zdaj žalujejo nad njegovim grobom.

Vnanje države.

Tudi pri volitvah za deželni zbor **saksonski** so propadli liberalci in zmagali konservativni protestantje. Na Nemškem je liberalizem zelo pešati začel, kar je le sreča za nas, ker so naši nemško-liberalci svojo moralčno moč od tam dobivali.

Izvirni dopisi.

Iz Leskovic nad Loko 31. jul. — Tatvine so po naših goratih krajih kaj pogoste. Ni še leto, kar je bilo v farovžu v Novakih vkradenih blizo 300 gl. — potem v Javorjah okoli 200 gl., v Novi Oselici čez 200 gl., in pri večih kmetiških posestnikih. 30. t. m. pa je zvit tat obiskal tudi Leskovo, ter je iz neke hiše odnesel čez 20 gl. in nekaj mesa; toda tiček je bil zrel. Kmalo ga okradeni zasledi, gre za njim čez Blegoš in v Železnikih ga najde v gostivnici že pijanega. Žandarji ga primejo in najdejo pri njem vkradeno mošnjo z denarjem, kar ga še ni bil zapravil in nekaj tatinskega orodja. Po vsem obnašanju soditi je tat popolnoma mojster v svoji stroki — ne rečem, da pri družih zgoraj omenjenih tatvinah ni imel perstov zraven. Oblečen je gosposki,

gov izrek, da ne smé v Nemčiji nobenega Slovana — katerih štejejo okrog 3 milijone — več biti, in res se dela na vse kriplje, kako bi tam slovanski živelj zadušili. Ne samo da vlada povsodi v šolah strogo nemščina, tudi prebivalstvo izgubiva čedalje bolj svoje tla — zemljo — pod nogami, katero kupujejo Nemci. Zlasti pokrajine ležeče poleg rek, katere se zamorejo ponašati z plodonosnostjo so skoraj že vse v rokah Nemcev, in Poljaki so potisnjeni v hribe. To dokazuje zlasti l. 1878. izišla brošura Lud. Zychlinskega: „Ile naszej gleley? czyli Stosunek polskiéj a memieckiej wlasnosci, wiekszy w wielkién ksiestwie Poznanskiém przed 30tu laty, ze szczegótowom mozglednieniem polskiéj wlasnosci i Polaków wlasnieciami“, kjer pisatelj dokazuje, da je v 30 letih prišlo že okolo 980.604 oralov poljske zemlje v roke nemške, ter imajo Poljaki v teh pokrajinah sedaj samo 2.812.160 oralov zemlje še v svoji lasti. Zavolj tega, ker te številke jasno govoré, pa pričenjajo tamošnji domoljubi tudi z resnobno previdnostjo pogledovati v bodočnost in časopis Chociszewskiego — „Lech“, kateremu pa ni bila dana zadostna podpora, se je vsemogoče trudil, obrniti mišljenja Poljakov na ta nevarni položaj, ter

jih prepričati, da mimo Slovanstva so za bodočnost zgubljeni.

Res, da so to sprevidili deloma tudi Poljaki v Avstriji in Rusiji, ter ustanovili posebno društvo, ki se za ohranjenje poljske narodnosti ustavlja preširnim Nemcem s tem, da brezplačno delj poljske knjige med poljsko mladež in narod, kar sicer blagodejno vpliva na ostale Slovane, videče, [s koliko ljubeznijo so ti ljudje do svoje domovine navdani. Imeniten je zavolj tega tudi poljski list „Kuryer Poznanski“, kateri je še pred nedavnim svaril Poljake pred sedaj običnim obnašanjem nasproti Rusiji in Slovanstvu ter pisal pomenljive besede: Najpoprej je nam Poljakom treba se iznebiti predsodka, da nas je 20 milijonov, ker v resnici je nas le deset in še ti smo razdruženi in izpostavljeni med dva velika naroda, ki nas žugata zdrobiti. Na katero stran se bode toraj večina Poljakov nagnila, to je čitatelju že jasno, ker celó nek ruski Poljak v brošuri: Sprawa polska jako wewnetuzna państwa Roscyjskiego (Bruksell 1878) zaklinja Rusijo, naj bi v imenu Slovanstva ne zapustila Poljske. Le več še takih glasov, in Poljaki bodo svoj položaj spoznali, Slovanstvo pa bo z njimi v vsakem obziru veliko pridobilo. i—a.

ima male berke pod nosom in pravijo da je doma nekje od Save, v Železnikih pa ima nekaj sorodstva.

Zdaj le velja mu skazati vse tatvine, pa ga zapreti, da bi ne videl več belega dne, sicer bo v kratkem času zopet začel svoje delovanje po naših krajih, kjer mu je, kakor se vidi, vse dobro znano.

Iz Novega mesta, 26. julija. Že je zopet preteklo eno leto, odkar so se bili gg učitelji zbrali h konferenci, o kateri se je vlani v velecenjeni list sporočalo.

Še se bode marsikateri gg. čitateljev spomnili o sporočilu vlandske učiteljske skupščine, koja je bila res hvalevredna.

Tudi letos so bili h konferenci učitelji Novomeške okolice povabljeni na 20. julija. Vreme bilo je jasno in zato se je vse učiteljstvo zbralo k tej konferenci. — Ko je odbila ura 9 dopoludne, zbrali so se vsi učitelji z gg. očeti frančiškani v lepi dvorani gimnazijalnega poslopja, koja je bila lepo ozaljšana z veliko podobo Njih Veličanstva, presvitlega nam vladarja ter očeta narodov.

H konferenci prišel je tudi naš velospoštovani in mnogozasluzni c. kr. okr. glavar g. Ekelj.

Konferenca pričela se je z vzvišenim ter jedernatim nagovorom od nam najljubšega c. kr. okrajnega gospoda nadzornika do Njih Veličanstev Rudolfa in Štefanije spominjaje se na Njuno poroko 10. maja.

Po končanem navdušenem govoru zapeli so gg. učitelji Rudolfovo pesen navlaš zato sostavljeno od A. Försterja. Po končani pesni, koja je č. o. Frančiškan g. H. Satner učitelje navadil, zagromelo je vse učiteljstvo z burnim „živijo.“

Kakor sem čul, sporočil je gospod c. kr. okr. glavar to častitko telegrafično do Njih Veličanstev Rudolfa in Štefanije.

Posebno pa, kar me navdaja, da sporočim o tej konferenci, je to, da je c. k. okrajni nadzornik velecenjeni gospod Anton Derganc vso konferenco vodil v domačem, narodnem smislu. Velika je bila naloga te skupščine pa tudi važna in koristna za vsacega, ker predavalo se je o praktičnem petji v šoli, kar je č. o. H. Satner učiteljem pokazal, kako se poje s številkami mesto sekiric, za kar mu po pravici vsa čast in hvala gre. Dalje se je razgovarjalo o kmetijstvu, zlasti o gozdnem in sadnem drevju itd. kar bodo šolski listi natančneje poročali. Vsa konferenca je trajala od 9. ure do šterih popeludne nepretrgano, pri koji je predsedoval ves čas g. okr. glavar. Po dovršeni konferenci so se vsi učitelji zbrali v gostilni pri Brunerju, kamor je bil prišel tudi gospod c. kr. nadzornik z gospodom c. kr. okrajnim glavarjem. Vse se je vršilo veselo, narodno in taktno.

Posebno pa bodi čast in slava gospodu nadzorniku, ki se je letos mnogo potrudil, da imajo vse občine novomeškega okraja šolske verte, da zamorejo učitelji v kmetijstvu in sadjereji podučevati, kar ljudstvu zeló dopada. Pri tej skupščini so tudi gg. učitelji sklenili, da pristopijo vsi k slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani, za kar jim bodi vsa čast. Vidi se toraj, da čeda je ali vsaj postane takošna, kakoršen je nje voditelj.

Naj še omenim, da Dolenjska bi se z Novomestom kmalo slavno povzdignila, ako bi že skoraj železnico imeli po Dolenjskem. Vprašal bi, kako je vendar z dolenjsko železnico? Ko je bil Dežman v državnem zboru, jo je po „Brenceljnu“ vsaj na špagci pripeljal, a zdaj menda še take ne bo.

Slišal sem poštenega moža, ki je rekel: Saj je vse jedno, ker je Dunaj predaleč, da bi se nas Dolenjcev spominjali. Bodi že kakor hoče, Dolenjska bi bila srečna, ako bi dobila železnico, ker ima marsikaj za kupčijo, pa tudi obrt in kmetijstvo bi se zdatno povzdignilo.

Iz Kočevja, 28. jul. Deželni odbor je daroval za vboge pogorelice šalkovaške pri Kočevju 600 gld., družih milodarov se je nabralo čez 200 gld.; prejeli so toraj lepo denarno podporo. — Naj pri tej priliki omenim, da pri zavarovanju banka „Slavija“ ni bila zadeta s 4000 gld., kakor je „Slovenec“ poročal, ampak le z 865 gld.

V Kočevje je došel tedni dragi gost, kateremu od hiše do hiše vrata odpirajo ter ga z velikim veseljem sprejemajo. Ta gost je — „Brencljnov“ Krišpinovič, ki je v zadnjem listu vzel na muho vis. č. g. dežel. šolsk. nadzornika P i r k e r j a. Prav iz srca je razžaljenim Kočevarjem vzeto, kar Krišpinovič modruje o znani brezaktivosti Pirkerjevi. Tako zeló so razjarjeni, da g. Pirkerju pač ni več mogoče, priti na kočevsko zemljo šole nadzorovat.

Iz Rima se nam v prijateljskem listu sledeče poroča: „Dogodki 13. julija so po časnikih še zmirom na dnevnem redu. Liberalni časniki in liberalni možje so vzeli krinko iz obraza ter tirjajo od ministerstva:

1. Da se odpravi prva točka „statuta“, ki odločuje, da je katoliška vera v Italiji vera države;

2. da se odpravi postava, ki garantira papežu neodvisnost;

3. da se Italija polasti vatikana. Obletnica osvojenja vatikana, naj bo za Italijo praznik, kakor za Parižane obletnica polastenja „bastile“.

„La corte di cassazione“ (viši sodnijs) je obsodbo onih šest največjih rogoviležev pri prenešanju Pija IX. ovrgla ter zaradi nek' napak izrekla za neveljavno. Nova obravnavo bo 23. ali 25. t. m. Naj brž jim bodo kazni zljajšali ali pa jih popolno oprostili. Tu je vse mogoče; ljudstvo bo na sodnike že pritiskalo z novimi škandalii.

Tudi Lahji se pripravljajo na romanje v Rim. Že zdaj se vé, da jih bodo sv. oče 25. septembra slovesno sprejeli.

Zarad okrožnice kardinala Jacobini-a ptujim vladam se liberalni časniki tolažijo s tem, da se za-nje nihče zmenil ne bo, ter da jo bodo vlade vzele le „ad notam“. V potrjenje se sklicuje „Il popolo Romano“ na judovsko „Neue fr. Presse“ in dunajski enaki „Fremdenblatt“. Ob kratkem: Razmere so prav žalostne ter postaja politično obnebeje če dalje temnejše; Bog zna, kaj vse se lahko pripeti. Pa pustimo to; ljudje se ve da obračajo tako ali tako, obrne pa le Eden.

Domače novice.

V Ljubljani, 2. avgusta.

(Zarad grdega in razžaljivega ravnanja laških rovarjev) pri prepeljavi trupla Pija IX. sporočilo je tudi vredništvo „Slovenca“ in „Zgodnje Danice“ prevzvišenemu kardinalu Jakobiniju svoje sočutje s sledečim telegramom: „Detestatur facinora in Pium, admiramur magnanimitatem Leonis captivi unacum lectoribus catholicis obedientissimi filii C. Klun et L. Jeran.“ — Obsojamo grdo ravnanje proti Piju, občudujemo velikodušnost Leona vjetega s svojimi katoliškimi bralci vred. Najpokornejša sinova K. Klun in L. Jeran.

V soboto, 30. julija, došel je na to našemu vredništvu ta-le telegrafični odgovor: Sv. Oče želé, da se zahvala izreče vsim onim, ki so jih okrepčali v Njihovi srčni britkosti zaradi dogodkov dovršenih v noči od 13. t. m., ter razodeli svoj stud in svojo obsodbo, in podelé vsim sv. apostolski blagoslov.

L. kardinal Jacobini.

(Abendrothovi vozniki) vendar le dobé del svojega zasluzka. G. državni poslanec Obreza v „Narodu“ naznanja, da je z Abendrothovim naslednikom bankirjem Rusom 17. julija sklenil pogodbo, pri kateri se je Russo zavezal voznikom na Kranjskem plačati 20.000 gld. Denarji bodo kmalo došli in g. Obreza jih misli razdeliti tako-le: Sostavi se odsek 3 zapnih mož, ki bodo po zapisnih knjigah Abendrothovih in po knjižicah voznikov sestavili, koliko ima vsak voznik tirjati, in po primeri te tirjatve se bo poslani denar potem razdelil.

(† G. Franc Omahen,) c. kr. notar in vpokojeni okrajni sodnik je 28. julija v Ljubljani umrl in bil pokopan v soboto 30. julija. V nedeljo pa je umrl Franc pl. Garliczi, nadčastnik v pokoji, ki je prejšnja leta večidel živel v Bledu.

(Posebni vlak) odide v nedeljo ob 1/2 2. uri popoldne iz Ljubljane v Logatec. Vožnina bo jako znižana.

(G. inženir Ferd. Klemenčič) se je podal v Galicijo, ker je od ravnateljstva državnih železnic imenovan za gradnjega voditelja železnične proge Stanislavo-Husjatin.

Razne reči.

— Duhovske premembe v ljubljanski škoflji: Č. g. Andrej Šmenec je dobil faro Št. Jursko pri Šmarji ter je bil v nedeljo 31. julija tam slovesno vmeščen. Danes pa bosta inštalirana preč. g. Matija Hočevnar za korarja v Novem mestu in č. g. Jakob Delenc za fajmoštra na Igu.

† Dr. Matija Pak, stolni dekan v Mariboru so umrli 26. julija zvečer za srčno vodenico in bil: 28. julija zvečer slovesno pokopani. Pokopa se je vdeležilo nad 50 duhovnikov in velika množina posvetnega ljudstva; tudi posvetni dostojanstveniki so bili v obilnem številu zastopani, ker so bili pokojnik vsled svojega tihega obnašanja in mirnega značaja povsod priljubljeni. Rojeni pri sv. Jakobu v slov. Goricah 24. febr. 1816 in v duhovnika posvečeni 1. avg. 1841 v Gradcu so služili 1 leto za kaplana, 9 let za prefekta v dijaškem semenišču, 12 let za učitelja veroukava na graški gimnaziji in od l. 1864 kot korar pri stolni cerkvi v Mariboru. Za stolnega dekana so bili imenovani 18. avg. 1880. R. I. P.

— Slov. učit. društvo za koperski okraj bo zborovalo v Kopru v čitalniških prostorih tamošnjih gg. profesorjev, dne 4. avg. t. l. ob 10. uri zjutraj s tem le dnevnim redom: 1. Nagovor zač. predsednika. 2. Prebranje zadnjega zapisnika. 3. Kako bi se ubranilo kratkovidnosti v šoli, razpravlja g. Mirko Anžlovar, učitelj v Čebedu. 4. O šolskih zamudah, govori g. Leop. Krapš, učitelj v Ospi. 5. O okrajnej učiteljskeji knjižnici, govori g. And. Vertovec, učitelj v Dolini. 6. Volitev stal. odbora in predsednika.

— Požar je uničil 26. julija skoraj vso vas Dobračevo pri Ledinah. Zgorelo je 19 hiš z raznimi kmečkimi poslopji vred, tudi več goveje živine in prašičev. Tudi 16leten fant, ki je bolan ležal, je storil strašno smrt; hoteč se rešiti je zlezal pod peč, ki se je nad

njim sesula. Nogi ste mu čisto odgorele. Zgorelo je tudi vse seno in strneno žito po kolicah. Zavarovan je bil menda en sam, revščina je toraj velika.

Prošnja.

Trikrat uže nas je letos huda nesreča zadela. V dan sv. Jožefa je pogorelo na Spodnjem Brniku sedmim posestnikom vse poslopje; velikonični ponedeljek je razen dveh števil, pogorela vsa vas Polica in včeraj v dan sv. Jakoba je v Cerkljah pogorelo 38 hiš z drugimi poslopji. Večji del so zadeti bajtarji, katerim nij ostalo drugzega nego lačna družina. Prvi dve nesreči smo zmagovali in nesrečnim sami pomagali, ali v tretjej največjej nesreči smo primorani klicati dobrotnike na pomoč. Vsak dar bode s hvaležnostjo sprejet, in vsakemu darilcu kličemo uže naprej: Bog povrni stoterno. Slavna uredništva raznih časopisov prosimo, žalostne te vrstice ponatisniti in mile darove sprejemati.

V imenu zadetih:

Andrej Vavken,
župan.

Ant Golobič,
župnik.

Vredništvo „Slovenca“ je pripravljeno prejemati darove ter jih pošiljati omenjenima gospodom. Revščina je zares velika, ker 9 posestnikov ni bilo čisto nič zavarovanih; 18 jih je bilo zavarovanih pri Slaviji, 6 pri graški vzajemni zavarovalnici, 3 pri društvu Foncière, 2 pa pri občnem zavarovalnem društvu dunajskem.

Katoliška bukvarna v Ljubljani.

Pred nekoliko časom smo na temu mestu naznanili čisto nov Brevir iz Turina. Skazalo se je, da je ta brevir nar boljši za popotovanje, kolikor jih je izišlo s tem, da se je naznanilo v „Slovenca“ jako dobro obneslo. Priporočilo od prečast. duhovščine iz vsih krajev, spodbudilo nas je, da ga zopet naznanimo v „Slovenca“, s željo, da bi tega brevirja ne manjkalo pri nobenem duhovnu. Lično v safan vezani del, kateri se vsaki čas potrebuje, ni debelejši kot 2 1/2 cm., visok 12 cm. in širok 8 cm.

„Proprium de tempore“ in „Commune sanctorum“ so v posamezne sešitke razdeljene. Sprejaj in zadaj vezanega dela je taka naprava, da se lahko sešitek pridene po potrebi. Na popotvanji brevirja, kot je ta, ni prezreti.

Tisk je sicer mal, ali zelo razločen. Rumenkasto-rujavi papir jako prijetno upliva na očesi. Posebno bodi še opomnjeno priporočilo sv. Očeta, papeža Leona XIII., katero so naročili založniku pisati po nj. eminenciji kardinalu Nina:

Ce Breviaire a été préparé par vous avec une heureuse invention a l'avantage surtout des prêtres voyageurs. (4)

(Ta brevir ste prav spretno sestavili, posebno za rabo popotnih duhovnov.)

Cena dela je: 7 gld. 20 kr.

Če si kdo želí omisliti kakih družih liturgičnih del, radi mu postrežemo s zapisnikom.

K obilnemu naročevanju vljudno vabi

Katoliška bukvarna
v Ljubljani.

Nova knjiga je prišla ravnokar na svitlo z imenom

„Lurška Mati Božja“

po francoskem poslovenil č. g. Franjo Marešič, dub. pomočnik v Št. Vidu nad Ljubljano. Veljajo mehko vezane 1 gld., v pol platnu 1 gld. 20 in v pol usnji 1 gld. 25 kr. Po pošti 10 kr. več. Kdor vzame 10 iztisov, dobi jih franco. Prodaja jih prelagatelj in

Katoliška bukvarna.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.